

भारतीय शिक्षा बोर्ड
वार्षिकसंस्कृत-पाठ्यक्रमः

2026-27

कक्षा नवमी

Sanskrit course B
wde - 004

खण्ड: 'क'

15 अङ्काः

- (I) (क) अपठित-गद्यांशः— 100-120 शब्दपरिमित समसामयिक-विषयाधारितं गद्यांशम् आधृत्य प्रश्नोत्तराणि प्रष्टव्यानि (एकपदेन, पूर्णवाक्येन, निर्देशानुसारेण, शीर्षकलेखनञ्च) 10 (2+4+3+1)
- (ख) अपठित-पद्यांशः— श्लोकाधारिताः प्रश्नाः प्रष्टव्याः। 5 (1+2+2)

खण्ड: 'ख'

20 अङ्काः

(II) रचनात्मक-कार्यम्

- (क) पत्र-लेखनम् (औपचारिकम्, अनौपचारिकं वा) 5
- (ख) संवादे एकपक्षपूरणम् 5
- (ग) चित्राधारित-वाक्यनिर्माणम् 5
- (घ) हिन्दीवाक्यानां संस्कृतेन अनुवादः। 5

खण्ड: 'ग'

20 अङ्काः

(III) अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्

- (क) सन्धिः— पाठ्यपुस्तके प्रयुक्तपदानां सन्धिविच्छेदः, सन्धिः च।
- स्वरसन्धिः 4
 - व्यञ्जनसन्धिः
 - विसर्गसन्धिः
- (ख) प्रत्ययाः (प्रकृतिप्रत्यय-संयोजनं वियोजनञ्च)
- कृतप्रत्ययाः, तद्धितप्रत्ययाः, स्त्रीप्रत्ययाश्च 4
- (ग) समासः (पाठ्यपुस्तके प्रयुक्तपदानां विग्रहः) 4
- (घ) वाच्य-परिवर्तनम् (वर्तमान-भूत-भविष्यत्कालिकवाक्यानाम्) 3
- (ङ) कारकोपदविभक्ति-प्रयोगः 3
- (च) अशुद्धि-संशोधनम् (वचन-लिङ्ग-लकाराधारितम्) 2

(Handwritten signature)

IV पठितावबोधनम्

(क) गद्यांशाधारिता: प्रश्नाः

(ख) पद्यांशाधारिता: प्रश्नाः

(ग) नाट्यांशाधारिता प्रश्नाः

(घ) श्लोकान्वयः (श्लोकं प्रदाय अन्वयलेखनम्)

(ङ) श्लोकस्य भावार्थः (भावार्थं रिक्त-स्थानपूर्तिः/ शुद्ध-विकल्पचयनम्)

(च) पाठ्यपुस्तके समाहितानां पाठानां स्रोतसः बोधः लेखकस्य नाम च (पाठ-ग्रन्थ-लेखकमेलनम्)

(एकेन पदेन $\frac{1}{2} \times 2 = 1$)(पूर्णवाक्येन $1 \times 2 = 2$)(यथा निर्देशम् $1 \times 2 = 2$)

प्रथमसत्रे पाठनीयाः पाठाः

1. ब्रह्मचर्यसूक्तम्

3. ओषधिपर्वताः

4. दैवी सम्पद्धिमोक्षाय

➤ भारतीय ज्ञाननिधिः अमरकोशस्य पञ्च श्लोकाः

➤ शब्दरूपाणि— वृक्ष, कन्या, अग्नि, मातृ, मनस्, वर्म, श्रुति

➤ धातुरूपाणि— दुह्, हन्, भू, दा, जन्

2. न विश्वसेदविश्वस्ते

4. शान्तिं योगेन विन्दति

6. चैत्रम्मायै नमो नमः

द्वितीयसत्रे पाठनीयाः पाठाः

7. राष्ट्ररक्षाकवचम्

9. जीणे हितं मितं चाद्यात्

11. जल संरक्षण परम्परा

➤ भारतीयज्ञाननिधिः

➤ शब्दरूपाणि-मूर्धन्, शतृप्रत्ययान्तशब्दाः

➤ धातुरूपाणि—श्रम्, जन्, चि, युज्, ज्ञा, चिन्त्

➤ अपठितगद्यांशः— रचनात्मककार्य और व्याकरण दोनों ही सत्रों में समान रूप से पढ़ाए और पूछे जाएँगे।

8. मातरः सर्वभूतानाम्

10. गृहस्थयोगसाधकगुणाः

12. कृत्रिममेधायै संस्कृतम्

परीक्षाप्रकारः

पाठाः गृहीताः

अधिकतमाङ्काः

आवधिक परीक्षा I

प्रथम द्वितीयः च पाठः, सन्धिः, समासः च

20

अर्द्धवार्षिक परीक्षा

प्रथमतः षष्ठपाठ पर्यन्तम् व्याकरणे सर्वे अंशाः

80

आवधिक परीक्षा II

सप्तमः, अष्टमः च पाठः, प्रत्ययाः, वाच्यपरिवर्तनम्

20

वार्षिक परीक्षा

सर्वे पाठाः सर्वे च व्याकरणांशाः

80

आवधिक-संस्कृतपाठ्यक्रमः

कक्षा - 9

खण्डः	पाठस्य नाम	प्रस्ताविता: कालांशाः
प्रथमः खण्डः	1. ब्रह्मचर्यसूक्तम्	4
प्रथम-आवधिक परीक्षा हेतु	2. न विश्वसेदविश्वस्ते ● सन्धिः ● समासः ● स्मरणीयभागः— » शब्दरूपाणि— वृक्ष, कन्या, अग्नि आदि » धातुरूपाणि— दुह्, हन्	7 3
द्वितीयः खण्डः	3. ओषधिपर्वतः 4. शान्तिं योगेन विन्दति 5. दैवी सम्पद्धिमोक्षाय 6. चेन्नम्मायै नमो नमः ● स्मरणीयभागः— » शब्दरूपाणि— अग्नि, मातृ, मनस्, वर्म, श्रुति » धातुरूपाणि— दा, जन् » भारतीय ज्ञाननिधिः— अमरकोशस्य पञ्चश्लोकाः	6 6 5 6 3
	पुनरावृत्तिः— प्रथमखण्डः, द्वितीयखण्डः च अर्धवार्षिक परीक्षा	
तृतीयः खण्डः	7. राष्ट्ररक्षाकवचम् 8. मातरः सर्वभूतानाम् ● स्मरणीयभागः— » शब्दरूपाणि— मूर्धन् » धातुरूपाणि— दुह्, दा » प्रत्ययाः	7 6 3
द्वितीय-आवधिक परीक्षा हेतु		
चतुर्थः खण्डः	9. जीर्णे हितं मितं चाद्यात् 10. गृहस्थयोगसाधकगुणाः 11. जलसंरक्षणपरम्परा 12. कृत्रिममेधायै संस्कृतम् ● स्मरणीयभागः— » भारतीय ज्ञान-निधिः— अवशिष्टाः श्लोकाः » शब्दरूपाणि— शतृप्रत्ययान्त शब्दाः » धातुरूपाणि— हन्, भृ, दा, जन्	6 5 7 6 4

*वार्षिक परीक्षा में संपूर्ण पाठ्यक्रम पर आधारित प्रश्न आएँगे।